

Praktmarikåpe *Alchemilla mollis*

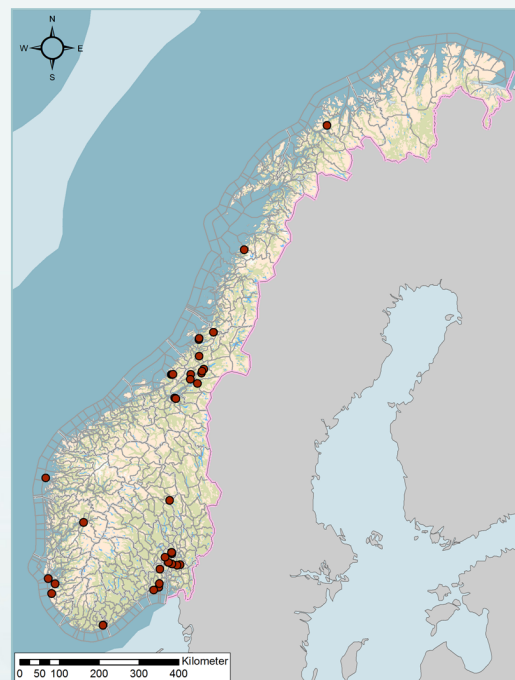
Fremmed art

Praktmarikåpe er innført som pryddplante i relativt ny tid. Den ser ut til å ha blitt særlig mye dyrket de siste 20 årene, og den har spredd seg nokså raskt. Den finnes i dag spredt nord til Troms. Den er vurdert som en fremmed art med høy risiko først og fremst basert på observasjoner fra Island og Færøyene hvor arten de senere årene nærmest har "eksplodert".

Status

Risikovurdering 2012: Høy risiko (HI)

Utbredelseskart som viser ville forekomster av praktmarikåpe basert på herbariedata og ikke-belagte observasjonsdata (krysslister, artsobservasjoner o.a.).

Kjennetegn

Praktmarikåpe er en flerårig og grov plante som kan bli 40–70 cm høy. Både stengel, bladskaff og blad har sprikende hår. Blomsterskaftene er derimot snaue. De store bladene er grunt innskåret med 9–11 runde lapper med mange brede tenner.

Det kan være krevende å bestemme marikåper til art. Praktmarikåpe skilles hovedsakelig fra de andre marikåpene ved å være mer storvokst og med mye større og mer blomsterrike blomsterstander.

Utbredelse

Praktmarikåpe kommer fra fjellområder i Sørøst-Europa og Vest-Asia, nærmere bestemt fra Balkan (Øst-Karpatene), Tyrkia (Nord-Anatolia), Kaukasus og Nord-Iran.

Arten er i dag spredt nord til Troms. Den finnes hovedsakelig i kystområder.

Biologi

Praktmarikåpe har, som de andre marikåpene i Norge, aseksuell frøformering, det vil si at den setter frø uten befruktning, såkalt agamospermi (apomiksis i snever forstand). Den setter store mengder frø hvert år, nesten upåvirket av værforhold. Frøspredning kan være med dyr eller vind.

Praktmarikåpe er lyskrevende og vokser i grasmark eller på åpen grus og jord, men ikke på tungt drenert jord (f.eks. leire). På Færøyene vokser den også på loddrette klippevegger (J.-K. Jensen, pers. observ.).

Arten rømmer lett fra utstrakt dyrkning i hager i Europa. Det kan være at arten først og fremst blir invaderende og problematisk i naturtyper uten busk- og tresjikt, og at den derfor hovedsakelig slår til i de nordligste delene av Europa med mindre vegetasjonsdekke.

Bestandsstatus

Praktmarikåpe ble først funnet forvillet i Oslo i 1938. Neste funn som forvillet var i Vest-Agder: Kristiansand først 26 år senere. Arten startet sin ekspansjon etter 1980, og da spesielt de siste 20 årene på grunn av mer omfattende dyrkning. Den er i dag kjent fra rundt 50 forekomster spredt over 11 fylker (Østfold, Oslo og Akershus, Oppland, Vestfold, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Sør- og Nord-Trøndelag og Troms).

Arten har potensial til å bli en alvorlig, invaderende plante over hele landet, nord til Finnmark og opp til lavalpint belte. Denne bekymringen skyldes først og fremst artens eksplosive utvikling på Island (R. Elven & H. Solstad, pers. observ.) og på Færøyene (J.-K.

Praktmarikåpe med tallrike blomster.

Sør-Sverige. Arten har dessuten økt sine forekomster betydelig i Storbritannia den senere tiden.

Det er ellers lite informasjon å finne om denne arten og dens opptreden i Europa og spesielt på Island. Eneste funn er en hjemmeside av Jens-Kjeld Jensen hvor han skriver følgende om artens opptreden på Færøyene: "...*Alchemilla 'mollis'* breiðir sig við fúkandi ferð kring alt landið. Hon er sera vandamikil [=farlig], tí hon drepur alt rundan um seg og er ikki til at sleppa av aftur við."

Forfatteren la først merke til denne arten for 15 år siden, men det er de siste 4-5 årene at den har vist seg som invaderende (J.-K. Jensen, pers. meddel.). Han sier videre at arten kveler alt der den vokser på Færøyene.

Praktmarikåpe forventes å kunne bli særlig ekspansiv i kyststrøk og høyereliggende strøk. Den kan tenkes å bli dominerende i grasmark og ellers på åpen mark hvor den kan fortrenge hjemlige arter lokalt.

Jensen, pers. observ.) de siste årene.

Praktmarikåpe er i NOBANIS (European Network on Invasive Alien Species) angitt som vanlig i Østerrike, sjelden og ikke invaderende i Danmark og Sverige, og kun som lokal på Island. Arten er i henhold til denne databasen etablert i Østerrike, på Island og i Norge og Sverige. Informasjonen ble sist oppdatert for Island i mars 2006, og de siste årenes utvikling er dermed ikke med i vurderingen. Informasjonen for Sverige er derimot oppdatert så sent som i september 2011, og arten vurderes ikke som invaderende her. Den er funnet i Skåne, Uppland og Norrbotten.

Praktmarikåpe ble angitt som vidt dyrket i hager i Europa i Flora Europaea fra 1968, men ikke angitt som forvillet. I Atlas Flora Europaea fra 2000 er den derimot angitt som forvillet mange steder i Storbritannia, spredt i Mellom-Europa og i Nederland, Belgia og Danmark, i tillegg til spredte forvillinger i Norge og

Referanser

- Braithwaite, ME., Ellis, RW. og Preston, CD. 2006. Change in the British Flora 1987-2004. Botanical Society of the British Isles, London.
- Huxley, A., Griffiths, M. og Levy, M. 1992. The New Royal Horticultural Society Dictionary of Gardening. Vol. 1. The Macmillan Press Limited, London.
- Kurtto, A., Fröhner, S.E., og Lampinen, R. (eds.) 2007. Atlas Flora Europaea: Distribution of Vascular Plants in Europe. 14. Rosaceae (*Alchemilla* and *Aphanes*). The Committee for Mapping the Flora of Europe & Societas Biologica Fennica Vanamo. Helsinki.
- Lid, J. og Lid, DT. 2005. Norsk flora. Ed. R. Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1230 s.
- Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Moore, D.M., Valentina, D.H., Walters, S.M. og Webb, D.A. (eds.). 1968. Flora Europaea, volume 2. Rosaceae to Umbelliferae. Cambridge University Press, Cambridge.

Lenker

- Jensen, J.-K. 2012: <http://www.jenskjeld.info/invasive.html>
- NOBANIS – European Network on Invasive Alien Species: www.nobanis.org/speciesInfo.asp?taxaID=2803.